

ZAĀ LĀ• SLĀ•VA - PRAĀ½SKĀ• BAĀ

NedĀle, 11 leden 2015

Mít dobrou práci – to je jedno z Āastých pĀání mnoha z nás. Mít k tomu zamĀstnavatele, který si Vás bude vážit a kterého si budete vážit vy, je bonus navíc, ovšem v dnešní době je Āím dĀl ménĀ Āastjši. A pol se zeptám, zda byste k tomu všemu brali zamĀstnavatele, který se navíc postará o vaše bydlení, vzdĀlávání (plus vkladní knĀka po vyuĀení ve firmĀ), pĀidá vám finance na otop, pĀi narození dĀte, v práci budete k dispozici láznĀ, tĀlocviĀnu, parĀík?

Kdo by takovou lákavou nabídku nebral a zároveň se nesnažil odvést svĀmu chlebodĀrci dobrou práci? Jenže si asi Āukáte na Āelo, že jsem se dnes pomĀtla a patrĀ si z vás hloupými Āertiky nejapnĀ uahuji. PĀesto i tací zamĀstnavatelé jsou, resp. tu kdysi byli. O jednom z nich bude dnešní povídání. Jmenoval se JindĀich Waldes a narodil se roku 1876 v Nemyšli u TĀbora do rodiny obchodníka s peĀím. Rodina se pozdĀji pĀestĀhovala do Prahy kde JW vystudoval obchodní akademii, po jejímĀ absolvování se stal obchodním cestujícím ve firmĀ Eduarda Lokesche. Na svých obchodních cestách procestoval nejen Evropu, ale brázdil i Afrikou Āi Asií, ovládal nĀkolik svĀtových jazykĀ. V LokeschovĀ továrnĀ pracoval i jistý Hynek Puc (1856-1938). Ten z Lokeschova podniku odešel a v Holešovicích si zĀmĀdíl vlastní firmu na kovové štĀtky, napínĀky, drobné vánoĀní ozdoby a to pouze s jedním dĀlníkem a šlapačím mašinou. Roku 1902 se k nĀmu pĀidal právĀ JindĀich Waldes a 9. 7. 1902 tak spatĀ svĀtlo svĀta firma s názvem VeĀejná obchodní společnost Waldes a spol. KdyĀ neznámý šĀstlivec Eduard Merzinger sázel do loterie, vĀbec netušil, jak se mu zmĀní Āivot a Āe bude zanedlouho tĀetím společníkem Waldesky. ŠtĀstĀna mu pĀĀala a on svým vkladem 20 000 tisíc rakouských korun tak mohl na sklonku r. 1902 vstoupit do rozjĀdĀjící se firmy po boku zmĀně dvojice. ĀEtvrtým podílníkem se pak stal Sigmund Waldes. SpolečnĀ pĀestĀid pronajatých prostor v KarlínĀ. Hynek Puc byl nápaditý mechanik. Jednou za ním údajnĀ pĀišla jedna ze zamĀstnankyĀ, aby vymyslel a zĀmĀdíl do výrobního sortimentu uzavíratelné spĀnĀtko, které neodírá šaty. Tehdy vymyslel patentku, která se ihned stala hitem. Ve své usilovnosti nepolevil, byl nejspĀš pĀkný filuta a koumes (v tom nejlepším slova smyslu), protože Āasem vymyslel a sestrojil tzv. zakladaĀku, pĀístroj, který nahradil titĀm práci s pinzetou pĀi vkládání pruĀiny do patentky. Co následovalo, bychom dnes oznaĀili pĀímĀrem "pĀkný fiĀák&ldq Stroj nahradil práci aĀ deseti zruĀných dĀlnic a firma zĀala vyvĀet své výrobky i do zahraniĀí. Továrna se stala nejvĀtší svého druhu v Rakousku-Uhersku.

JindĀich Waldes Āerpál zkušenosti od takových osobností, jako byl napĀ. Henry Ford. Sortiment se rozš na zipy, knoflíky, šroubování, pletací jehlice, natĀky, sponky. To všem vyrábĀné pod znaĀkou Koh-i-noor podle bĀjného diamantu, jehoĀ název v pĀekladu znĀ Hora svĀtla. DĀleĀitým artiklem byly patentky pro BaĀovu obuv. Malá perliĀka – výroba zahrnovala i jakési dutinky pro odvykání kouĀmení. Ve tĀicĀtých letech minulého století vyrábĀl podnik polovinu svĀtové produkce patentek. A co víc, pozdĀji koupil JW i firmu svého bývalého šĀa Lokesche. Oproti mnohým firma pĀestĀla i obtĀná léta 1. svĀtové války, kdy se musela výroba sloĀitĀ pĀeorientovat na aktuální potĀeby zbrojního prĀmyslu a expandovala se svými poboĀkami do evropských mĀst. HlavnĀ se sázelo na marketing, reklamu, dobrý nápad ocenil zamĀstnavatel tĀeba dvoutýdenním pobytem v PaĀímĀi. Plus zajímavé bonusy uvedené v úvodu ĀlĀnku, to všem prosím i v době hospodĀské krize! Však také Waldesovi zamĀstnanci mĀli povĀst dĀmĀĀ a na trhu práce byli Āádání. PĀi práci byly pouĀívány stroje, které jsou v podstatĀ pĀedchĀdĀmoštĀtkových. Jednou plul JindĀich Waldes spokojenĀ na lodi do Ameriky. Jeho společnost tvoĀila i her Elizabeth Coyensová. Ta si v rozpustlosti pĀiloĀila obrovskou reklamní patentku z Waldesky na levé oko. A na svĀt tak pĀišla miss KIN, logo firmy známé dodnes. Jen ona dáma v logu firmy pĀkrát zmĀnila úĀes podle aktuálních úĀesových trendĀ. Na logu firmy se podílel velký pĀitel JW František Kupka, který podle Waldesova obrázku namaloval scĀnku na plĀtno a Viktor Preissig pak všem graficky zpracoval. JindĀich Waldes byl velkým mecenĀšem a sbĀratelem umĀní. KromĀ obrazĀ zmĀného F. Kupky vlastnil Āmadu dĀl Maxe ŠvabinskĀ Antonína Mánesa, nebo Julia MaĀĀka. Dokonce vlastnil i obraz Karla ŠkrĀy z roku 1670. Vše umístil ve své obrazárnĀ na rohu Americké a Koperníkovy ulice na praĀských Vinohradech. ZaloĀil i vlastní Muzeum špendlíkĀ a šatních spĀadel ĀitĀjící 70 000 tisíc exponĀtĀ, nákup kaĀdĀho z nich schvaloval JW sám. Muzeum ve Vršovicích mohli nĀvnĀci po domluvĀ navštĀvit zdarma. SouĀstí byl i tzv. Karlštejný poklad, který muzeum získalo v aukci. KromĀ spĀadel obsahoval i dvĀ stĀbné misky z parléšovské sbírky. TéĀ návrhy jehlášých strojĀ od Leonarda da Vinciho. BohuĀel, zĀvĀr Āivota tohoto neobyĀejnĀ houĀev muĀe, i osud toho, co po nĀm zbylo, uĀ není tak krásný jako jeho sbírka plĀten, ani lesklý a blyštivý jako jeho sponky a patentky. S nástupem fašismu podcenil JW nebezpeĀí, které hrozilo ĀidĀm. Svoji rodinu sice poslal do bezpečí za velkou louĀí, ale on sám všem skonĀil v koncentraĀních táborech Dachau a Buchenwald. Rodina jej sice vyplatila nĀkolika miliony korun, ale cestu do Ameriky uĀ muĀ nemocný diabetem nepĀeĀil. Spekuluje se, že ne 1941 dorazila z Lisabonu do Havany, kde mĀl být pĀedĀn AmerĀanĀm, dal mu nĀmecký lékaĀ, který ho doprovázel, inĀ po níĀ Waldes zemĀel. Podnik pĀevzal bratr Sigmund Waldes, ale i tak byl podnik v podstatĀ pod taktovkou NĀmcĀ vtáhli do nacistické vojenské výrobní mašinĀrie, zpĀmetrhali zahraniĀní vazby a pĀejmenovali na Koh-i-noor. 1.1.1946 byla zkonfiskovaná továrna znĀrodnĀna, pozdĀji pĀešla pod Prago-union. 1. 1. 1994 probĀhla privatizace a podnik se tak snaĀí navĀzat na pĀvodní slĀvu. NepĀkný konec mĀla i vila, v níĀ byla obrazárna. PoniĀ nĀlet 14. února 1945, naštĀstĀ kĀmĀldo s obrazárnou zĀstalo zachováno. Poškozená vila byla po válce zkonfiskována a ĀĀst obrazĀ je k vidĀní v Národní galerii. NedĀvno jsem Koperníkovou ulicí prochĀzela na GrĀbovku, v mĀstĀ stojí nyní nĀjaké novĀ postavené rezidence. JeštĀ záhadnĀjši byl konec dalši Waldesovy v Marie, stojící téĀ na vinohradských svazích. Vila Marie z r. 1884 slouĀila po válce jako škola pro slabozraké. Prošla rĀznými majetkovými pĀevody. Asi dvakrát na konci devadesĀtých let minulého století záhadnĀ vyhoĀela a

jednoho rána r. 2005 - k velkému pĚkvapení obyvatel sousedních domĚ i ůedníkĚ - u 3/4 z nĚ zbyla jen hromada sutin. MĚsto nĚ nyní v zahradĚ stojí novostavba vily jednoho z našich souĚasnĚch miliardĚ... RelativnĚ pĚznivĚj osud mĚlo Waldesovo muzeum zaloŹenĚ r. 1916, kterĚ pĚvodnĚ sĚdlilo pĚmo v továrnĚ. PozdĚji se pĚestĚhovalo nĚdhernĚho obchodnĚho palĚce Waldes, postavenĚho r. 1911 (MoskevskĚ ulice 262/75) s nĚdhernĚmi plastikami nad vstupem. Muzeum zaniklo r. 1947. Po roce 1948 byly velkĚ prosvĚtlenĚ mĚstnosti rozpĚkovĚny na kancelĚr KSĚ, bizarnĚ mĚstnosti LidovĚch milicĚ, vĚetnĚ noclehĚren. NĚkterĚ pĚedmĚty skonĚily v UmĚleckoprĚmyslovĚm muzeu. SlĚvĚak podaĚlo pĚece jen ĚĚsteĚnĚ vzkĚsĚt. V souĚasnosti totiŹ ve WaldesovĚ muzeu sĚdlĚ Galerie Deset. se zde poĚadajĚ i koncerty pro obyvatele Prahy 10. ZnaĚka Kooh-i-noor je znĚma i v souvislosti s ĚeskobudĚjovickĚmi tuŹkami. Spojitost vĚak mezi tĚmito podniky nehledejte. „SvĚt patĚtĚ tomu, kdo si jej vezme“ – to jsou slova JindĚicha Waldese, kterĚ byl v Ějnu 2000 vyznamenĚn in memoriam prezidentem VĚclavem Havlem. Tehdy VĚclavu Havlovi darovali potomci JindĚicha Waldese pĚedmĚt pochĚzejĚcĚ z tzv. KarlĚtejskĚ sbĚrky – sponu. Tu jedinou smĚli odvĚzt do zĚmoĚtĚ v dobĚ, kdy prchali pĚed nacistickou zlobou. VH ji daroval UmĚleckoprĚmyslovĚmu muzeu. Kdyby tak pĚedmĚty mohly a umĚly vyprĚvt lidskĚ osudy… Tolik dne– nĚ vyprĚvt nĚ MIA